

EPAM EKONOMİ VE POLİTİKA
Araştırmaları Merkezi
İSTİNYE ÜNİVERSİTESİ

Haftalık Dış Politika ve Ekonomi Bülteni



140. Bülten

İSÜ | İSTİNYE
ÜNİVERSİTESİ
İ S T A N B U L

istinye.edu.tr | 0850 283 60 00

[f /istinyeuniv.edu](#) [t /istinyeunivedu](#) [i /istinyeunivedu](#)

Mezun Öğrencimiz Özenç Kayalı'ya emekleri için teşekkür ediyoruz.

Ermenistan:Yeni Ukrayna mı Yapılmak İsteniyor?

Doç. Dr.Fahri Erenel

Ukrayna'nın Rusya'ya karşı taarruzu ile ele geçirmeyi başardığı topraklardan söz ederken birden Ermenistan-Azerbaycan arasında giderek yoğunlaşan çatışma haberleri ve her iki tarafın verdiği kayıplar gündeme oturdu.Zamanlama çok manidardı.Rusya'nın Ukrayna karşısındaki son kaybını fırsat bilen ABD, Ukrayna'yı nasıl Rusya'ya karşı yem olarak kullandı ise bu kez Rusya'ya karşı yeni bir cephe açarak Ermenistan'ı yeni yem olarak kullanmayı hedefledi.Ermenistan-Türkiye ilişkilerinde devam etmekte olan olumlu havayı,Ermenistan-Azerbaycan arasında ki barış görüşmelerindeki gelişmeleri bir kenara atan sözde barış ve demokrasi havarisi ABD bu kez Ermenistan'ı kullanmaya karar verdi ve bir eylem planı kapsamında gerginliği çatışmaya dönüştürmeyi başardı.Her iki taraftan çok sayıda asker hayatını kaybetti.Yumuşama eğiliminde olan gerginlik hızla arttı.

Oysa AB nezdinde başlayan Azerbaycan-Ermenistan arasındaki Brüksel görüşmelerinde henüz kalıcı bir barış anlaşmasından uzak olursa da bazı ilkeler üzerinde mesafe kat edilebilmişti.ABD birden bu görüşmeleri yok sayarak Rusya'yı Kafkaslarda da çevrelemek ve Çin'in Kafkaslardan geçen orta koridoru kullanmasını engellemek veya zorlaştırmak için Ermenistan'da çatışma ortamını tercih etti.

Aynı sahneyi Ukrayna 'da da görmüştük.Minsk anlaşmalarının uygulanmaması için çaba sarf eden,Rusya'nın Ukrayna'ya girmesi için adeta davetiye çıkaran ABD ve ABD'siz karar vermek yetkinliğinden uzak batının Rusya'yı kendilerinden uzak durması adına nasıl Ukrayna'yı kullandılar ise bugün Ermenistan'ı maşa olarak kullanmaya başladılar.

İki ülke arasında AB Konseyi Başkanı Michel arabuluculuğunda Aralık 2021'de başlayan görüşmeler,Şubat,Nisan,Ağustos 2022 aylarında devam etmiştir. AB Konseyi Başkanı Michel'in açıklamasına göre; taraflar arasında gelecek barış anlaşmasının hazırlanması için Dışişleri Bakanlarına talimat verilmesi, 26 Kasım Soçi bildirisi uyarınca iki ülke arasında sınır hatlarının belirlenmesi ve işaretlenmesi amacıyla Nisan ayı sonuna kadar ortak komisyon kurulması, taraflar arasında güven artırmak ve barış içinde birlikte yaşamak adına insani sorunlara bir an önce çözüm bulması, mayınların temizlenmesi için finansal ve uzman desteği verilmesi,iki ülke arasında demir yolu bağlantılarının kurulması ve kara yolunun restorasyonu için etkili çözümler bulunması konularında müzakereler gerçekleştirilmiştir.

Taraflar ilk iki konu üzerinde anlaşmaya varırken, son iki konu üzerinde müzakerelerin ve sürecin devam etmesi kararlaştırılmıştır. Liderlerin nihai barış anlaşmasını hazırlamak için Dışişleri Bakanlarına görev vereceği ilk defa duyurulmuştur. Barış anlaşmasının hazırlanması için Azerbaycan daha önce Ermenistan'a beş maddelik teklifini yapmış ve Ermenistan da bu teklifleri kabul etmekle birlikte ilaveleri ile barış görüşmelerine hazır olduğunu bildirmiştir.

Taraflar arasında güvenin sağlanması ve barışın tesisi adına en önemli insani sorunlardan biri Birinci Karabağ Savaşı'nda kaybolan 3 bin 890 Azerbaycanlı konusunda Ermenistan tarafından gerekli bilginin sağlanmamasıdır. Son bir yılda sadece kayıp 100 kişinin bilgisi verilmiş ve gömüldükleri yerler tespit edilmiştir.

Öte yandan Ermenistan'dan zorla alınan mayın haritalarının ise sadece yüzde 25'i doğru çıkmıştır. Ermenistan tarafından döşenen mayınlar sonucu son 1 yılda 37 kişi hayatını kaybetmiş ve 161 kişi yaralanmıştır. Mayınlar Azerbaycanlı göçmenlerin geri dönmesi ve kuruculuk işleri önünde en büyük engel olarak durmaktadır.

Azerbaycan'ın 10 Kasım bildirisini temel alarak Zengezur koridoru ismiyle tanımladığı ulaşım yolunda Ermenistan "koridor" ifadesine karşı çıkmaktığı görülmektedir. Fakat taraflar arasında 10 Kasım 2020'de imzalanan bildiriye göre bu geçişin engelsiz olması, yani Ermenistan gümrüğünün olmaması gerekmektedir. Azerbaycan, Ermenistan'ın 10 Kasım bildirisindeki yükümlülüğünden kaçınması halinde karşılıklılık ilkesini uygulayacağını, Laçın koridoruna da gümrük koyacağını beyan etmektedir. Taraflar arasında barış sürecinin önündeki en önemli engellerden biri Rus barış birliklerinin bulunduğu bölgeden hala silahlı Ermenilerin çıkartılmamış olmasıdır. Üçlü bildirin dördüncü maddesinde, Rus barış birliklerinin bölgeye girmesine paralel olarak Ermeni silahlılarının çıkartılması gerektiği ifade edilmiştir.

Görüldüğü üzere tam bir barış anlaşması için epey bir mesafe kat edilmesi gerektiği ve bu görüşmelerin desteklenmesinin bu mesafeyi kısaltacağı süreçte Ermenistan'ın adeta kendini yok etmek üzere bu tür bir hamleye girişmesi Batı yanlısı Paşinyan'ın hem ABD'nin kendisine verdiği görevi yerine getirmek, hemde iç kamuoyunda giderek bozulan itibarını kazanma hamlesi olarak görmek gerekmektedir.

Ermeni tarafı mikro savaş olarak adlandırdığı bu hamleyi Azerbaycan'ın Rusya'nın içinde bulunduğu durumdan yararlanarak Karabağ'daki durumunu daha ileri seviyeye taşıma hamlesi olarak görürken, Azerbaycan, Ermenileri mayın döşeme ve ani saldırılarının bu çatışmaya neden olduğunu belirtmektedir.

13 Eylül'de başlayan çatışmaların öncesinde, üstelik Kasım ayı içinde yapılacak barış görüşmelerine az bir zaman kalmışken, ABD ile bağlantılı gerçekleşen politik hamleler Ermenistan'ın bu çatışmaya nasıl adım adım hazırlatıldığını göstermektedir.

-Ermenistan Savunma Bakanı'nın ABD ziyareti ve ciddi destek sözü alması

-ABD Savunma Bakanı Austin'in Rus askeri varlığına değerli bir alternatif sunmaya hazır olduklarını belirtmesi,

-Ermenistan Eski Başbakanı Sarkisyan'ın Ermenistan'ın Kolektif Güvenlik Anlaşması Örgütü(KGAÖ)'nden ayrılması gerektiğini açıklaması

-Kafkasya Müzakerelerinden sorumlu ABD'li diplomat Reeker'in Ermenistan görüşmeleri,

-ABD Başkan Yardımcısı Pelosi'nin 08 Kasım'da ABD yapılacak seçilerde Ermeni lobisinin oylarını alma amacınıda kapsayan ani Erivan ziyareti ve Türkiye-Ermenistan gerginliğini azaltma çabaları ile Azerbaycan-Ermenistan barış görüşmelerine darbe vuran davranış ve söylemleri, bu görüşmelerde Ermenistan Meclis Başkanı Simonyan'ın Ermenistan'ın Azerbaycan'a karşı kuvvet kullanılması talebini red eden Kolektif Güvenlik Örgütü Anlaşmasını "Kurşun Atmayan Tüfeğe" benzetmesi,

2023 yılında Kolektif Güvenlik Örgütü Anlaşmasının güncellenme süreci başlayacaktır.Paşinyan'ın,Batıdan KGAÖ'den çekilmesi karşılığı 300-400 milyon dolar yardım sözü aldığı,Azerbaycan karşısında örgütün Ermenistan'a yardım etmediği gerekçesi ile örgütten çekilme niyetinde olduğu değerlendirilmektedir.

Rusya'nın Kafkaslardaki konumunu zayıflatmak,AB için önem taşıyan enerji ve ulaşım hatlarının geçtiği bölgeleri yani orta koridoru Rusya'nın kontrolünden kurtarmak hamlesini ABD'nin Gürcistan'dan sonraki ikinci hamlesi olarak görmek uygun olacaktır.Bu hamle aynı zamanda Kuzey Koridoru'nun savaşa nedeniyle kapanması ile Çin açısından da önemi artan orta koridoru kesmek amaçlıdır.

Ancak,Rusya'nın Ermenistan 'daki askeri varlığı,Ermenistan'ın en önemli enerji kaynağı olan eski ve çok riskli tek nükleer santralini çalıştırıyor olması,Rusya'ya olan borçları ve üstelik Rusya-Azerbaycan-İran arasında Basra Körfezine varacak şekilde, kuzey-güney ulaşım koridoru açılması konusunda yeni varılan bir anlaşmasının mevcudiyetini dikkate aldığımızda Kafkasların yeniden geniş bir çatışma ortamına düşebileceğini dikkate almak gerekmektedir.

Irak'tan sonra 2 nci ABD Büyükelçiliğinin bulunduğu Ermenistan,küresel hesaplaşmanın yeni adresi konumuna adım adım itilmektedir.Ermenistan ile ilgilenen aktörler arasında, Ermenistan askerlerine eğitim veren Fransa ile SİHA satmak isteyen,Azerbaycan'a karşı Ermenistan'ın yanında görüntü veren İran'ı da eklemek gerekmektedir.

Azerbaycan-Ermenistan sınırında çatışmalar

- ▣ Dağlık Karabağ (Sovyet sınırları)
- Rus barış gücü askerlerinin görev yaptığı bölgeler
- Ermenistan resmi kaynakları ve yerel medyaya göre, Azerbaycan'ın Ermenistan topraklarına füze saldırıları
- Azerbaycan resmi kaynaklarına göre, Ermenistan askeri birliklerinin Azerbaycan'a yönelik bombardımanı



Kaynak: Open Caucasus Media, BBC araştırması, Rusya Savunma Bakanlığı



Bozulan Küresel Düzen ve Büyük Sıfırlama

Doç. Dr.Fahri Erenel

2 nci Dünya Savaşı sonrası tesis edilen ve ABD'nin küresel şerif rolünü oynadığı,ABD merkezli müesses nizam ciddi şekilde sarsılıyor.ABD artık yeni jeopolitik yaklaşımlar üretilmiyor.Üretenleri izliyor.Sürekli karşılıksız bastığı dolarları da dünya hegemonik güç olma yarışında artık kendisine fazla bir avantaj sağlamıyor.Yaptırımların başlangıçta olumsuz olan etkileri işbirlikleri ile olumluya döndürülüyor.Ülkelerin çoğu diplomasi yürütmek ve hareket tarzı geliştirmek için artık ABD'nin gözünün içine bakmıyor.Tam olmasa da kendi kararlarını verebiliyor.

İran,her türlü baskıya rağmen nükleer silah yapımı için gerekli olan uranyum'un zenginleştirilmesinde çok mesafe kat etti.Artık nükleer silah yapabilecek yetkinliğe geldiklerini kendileri açıkladılar.Bu demektir ki artık İran Nükleer bir güç.

Kuzey Kore ,nükleer silah kullanma yetkisinin Ordu'ya devredildiğini açıkladı.Hemen ardından ABD,Kuzey Kore ile ön koşulsuz görüşmeye hazırız mesajı verdi.

Hindistan,ABD'nin Çin ve Rusya'ya karşı birlikte hareket etme maksatlı girişimlerine evet demiyor.Boyun eğmiyor.

Venezuela'ya yaptırım uygulayan ABD enerji tedariki zorlaşınca çareyi yaptırımları kaldırmakta buluyor.

Türkiye ise ABD'yi en çok yoran ve itibarını yerle bir etme konusunda bayağı mesafe kat eden,ancak jeopolitik konumu ve milli güç unsurlarında giderek artan güç yetkinliği nedeni ile ne dost ne de düşman olarak görülen ancak asla vazgeçilemeyen ülke konumunda.

Rusya,Azerbaycan,İran bir araya gelerek Kafkaslardan geçerek Basra Körfezine uzanacak,kuzey-güney ulaşım koridoru için anlaşmaya varabiliyorlar.

Hazar Denizi kıyısında yer alan ülkeler ABD'nin muhalefetine rağmen denizin kullanımı için uzun yıllar sonra bir paylaşım anlaşması yapabiliyor.

Afganistan'ı ABD'den ele geçiren Taliban,modern çağda ortaçağ zulmü yaşıyor Afganlılara.Bu bölgede sözde terörle mücadele başlatan ABD,vekillerine sağladığı uyuşturucu ekimi ve ticareti kolaylığı ile Afganistan'ı dünya uyuşturucu merkezi haline getirmeyi başarabiliyor.

Pakistan,ABD'nin üs isteğini geri çevirebiliyor.Özbekistan,ABD üslerini kapatabiliyor.

Almanya,giderek bozulan dünya düzeninde Zeitenwende(dönüm noktası) kavramını jeopolitiğe dahil ederek yeniden güç olmanın hesaplarını yapıyor.Yakında nükleer silah üretimine başlayacağını ilan etmesinden kuşku duymamak gerekir.Japonya'nın da nükleer silah üretimi için ciddi gayretler içinde olduğunu ve onu teşvik edeninde aynı İsrail'e yaptığı gibi ABD olduğunu biliyoruz.

ABD karşıtı işbirlikleri giderek artıyor.ABD'nin içte yaşadığı ve giderek artan sorunları ile birlikte güç kaybının hızlanabileceği öngörülebilir.

Başlangıçta istemeselerde ABD 'nin etkisi ile Ukrayna-Rusya savaşında Rusya karşısında yer alan AB ülkelerinde ilk başlarda sıkı olan safların giderek zayıflamakta olduğunu görüyoruz.Macaristan,Çek Cumhuriyeti,Bulgaristan'ı örnek verebiliriz.Zor geçeceği şimdiden belli olan Kış mevsimi sırasında ve sonrasında saflardaki çözümlerin artabileceğini dikkate almak gerekebilecektir.

Bu çözüme giderek karar alma mekanizmaları zayıflayan,tedbir almakta geç kalan AB 'ninde çözülmesi anlamına gelebilecektir.Yeni Brexit'ler görmemiz ihtimal dahilinde olabilecektir.AB'nin zayıflaması NATO'yu da etkileyebilecektir.

2 nci Dünya Savaşı sonrası gibi yeni bir dünya düzenine ihtiyaç olduğu kesin .Anarşi ve kaos artıyor. Düzen olmaz ise İsrail benzeri hak,hukuk tanımayan devletlerin sayısı artabilir.Bu durum devlet teröründe teşvik edebilir.

Artan anarşi ve kaos karşısında güvenlik ikilemi devreye girecek ve silahlanmalar aratacaktır.Bu ise refaha ayılan payların azalmasına,gıda güvenliği sorununun büyümesine,göç artışına yol açabilecektir. Paris İklim Sözleşmesinin gereklerini yerine getirme konusunda ertelemelerin başladığı bir süreci yaşıyoruz.Bu ise daha hızlı ısınan dünya ve çevre felaketi anlamına gelecektir.

Olan bitenler bizleri 2020 yılındaki Davos Ekonomik Formuna götürüyor ve karşımıza“Büyük Sıfırlama-Great Reset veya Global Reset” kavramı çıkıyor. Anarşi ve kaos'un, kapitalizmi yeni şartlara göre yenilemek için yarattığı fırsattan yararlanarak dünya düzenini yeniden ekonomik olarak kurmanın amaçlandığı düşünülebilir.



Türk Koridoruna Sabotaj

Yılmaz Bilgen-Türkiye Gazetesi

<https://m.turkiyegazetesi.com.tr/dunya/912054.aspx>

Karabağ'da Ermeni işgalini bitiren 44 günlük savaş sonrası komedi filmlerini aratmayan bir cumhuriyet ilanı gerçekleşti. Batı Azerbaycan Topluluğu Başkan Yardımcısı ve Azerbaycan Millî Meclisi Milletvekili Hikmet Babaoğlu'nun terör oluşumu olarak nitelendirdiği sözde cumhuriyet, merkez olarak Türkiye'yi seçti. Azerbaycan kökenli Rızvan Talibov'un başkan olduğu sözde Göyçe Zengezur Cumhuriyeti'nin başkan yardımcısı ise Hizbullah davasından 12 yıl hapis yatan Kürt kökenli Mehmet Ali Arslan. Azerbaycan kanadının ihanet projesi olarak nitelendirdiği sözde cumhuriyet, İran'ın Azerbaycan'ın kazandığı zaferi gölgeleme ve sabotaj aracı olarak görülüyor

Zengezur'un gasbedilmiş Azerbaycan toprağı olduğunu vurgulayan Azerbaycanlı Milletvekili Hikmet Babaoğlu "Biz zaten bölgedeki haklarımızı Batı Azerbaycan Topluluğu olarak resmî platformda sürdürüyoruz. Bu korsan cumhuriyet ilanını bizim birliğimize yönelik açık bir tehdit olarak değerlendiriyoruz. Üstelik bu işin başındaki isim 4 yılı aşkın dolandırıcılıktan hüküm giymiş birisi. Zengezur'a dair müstakil bir devlet iddiası bizim millî birliğimizi hedef alan topyekûn bir sabotaj girişimidir. Üstelik bu işe kalkışanlar 44 günlük mücadele döneminde savaşımıza destek vermeyen kişiler. Biz şu an Türk dünyasının bağlantısını sağlayan koridor hayata geçsin diye olağanüstü çaba sarf ederken orada cumhuriyet ilan etmek apaçık bir provokasyondur. Buna ek olarak bu şahıs ve çevresindekiler her fırsatta sınırların değişmemesi gerektiği gibi dış odakların söylemlerini dillendiren kişiler. Faaliyetlerin Türkiye merkezli yürütülüyor olmasını da iki kardeş ülkenin arasını açma art niyetinin göstergesi olarak değerlendiriyoruz" dedi. Babaoğlu ayrıca korsan cumhuriyetin sözde yardımcısı tarafından ilk ziyaretin Kuzey Irak'a yapılmasında manidar olduğunu söyledi ve "Irak'ta Kürdistan İslami Partisi lideri Mamusta Ali Bapir diye birisi ile bu şahıs ne konuştu?" diye sordu. Hikmet Babaoğlu, Zengezur'da İran destekli korsan bir Kürt yapılanması kurulma amacı tehlikesine dikkat çekti.



Batmanlı Arslan'ın bir diğerk yönü ise kendi kurduğu Osmanlı Teşkilatı Başkanlığı görevini sürdürüyor olması. Azerbaycanlı gazeteci Oktay Hacimusalı, para kaynağı hâlen tespit edilemeyen sözde cumhuriyetin neden Kuzey Irak'ı ziyaret ettiğinin araştırılması gerektiğini söylüyor. Şahıslar ve proje konusunda İran etkisine dikkat çeken Hacimusalı "Türk dünyasının birliğinden rahatsız olan tek bir ülke var o da İran. Şu an yürütölen faaliyetler de aynı çizgide devam ediyor. Azerbaycan yakın dönemde Ermeni tarafına yüklü miktarda tazminat davası açacak. Ermenilerin bu zararı maddi tazmin edememesi hâlinde toprak vererek anlaşma yoluna gidilecek. Bu sahte cumhuriyet ve benzeri girişimler işte o süreci baltalama amaçlı faaliyetler olarak görölmeli. Üstelik bu sahte cumhuriyetin marşlarını yazan isimler, onlara sosyal medyadan verilen kişi ve kurumlara bakıldığında kime, neye hizmet ettikleri çok net anlaşılabilir" şeklinde konuştu.

Sözde cumhuriyetin başkan yardımcısı Mehmet Ali Arslan başta Batman olmak üzere bölgede birçok kişi ve kuruma farklı vaatlerde bulunduğu öne süröldü. Erdoğan ile sürekli görüştüğu, resmî kurumlardan tam destek aldıkları gibi ifadeler kullanan Mehmet Ali Arslan gösterişli açılışlar ve maliyeti yüksek bina ve diğerk etkinlikleri ile ilgili para kaynaklarının kim olduğu ise bilinmiyor.

Gazetemizin konuştuğu resmî makamlar şu ana dek tespit edilen illegal bir durumun ortaya çıkmadığını, bu cumhuriyet ilanının devlet nezdinde hiçbir karşılığının olmadığını, Azerbaycan - Türkiye ilişkilerine ya da bölgede farklı rahatsızlıklara sebep olması durumunda resmî olarak müdahale edebileceği yönünde bilgi verdi

Neler Oldu, Neler Oluyor?
Prof. Dr. Recai Ellialtıođlu

-Rusya'nın Ukrayna'ya Saldırısı

Ukrayna savaşı başlamadan önce Amerika para, silah ve mühimmat desteğine çoktan başlamış, diğerk taraftan 150.000'den fazla Rus askeri Ukrayna'nın doğu sınırlarına yığılmış, bunun yanı sıra Rusya kuzeyde Belarus ordusuyla ortak tatbikatlar yapmaktaydı. O günlerden birinde Amerika Ukrayna'nın ilk saldıran olma hevesini kırmak amacıyla söz verdiği 200 milyon dolarlık yardımı iptal etti. Ukrayna mesajı aldı. Hemen ertesi gün 250 milyon dolarlık yardımı onayladı. Bu da heyecanlanmaması için Rusya'ya bir mesajdı. Daha sonra Biden ağızından kaçırmış gibi yaparak önce, Rusya Ukrayna'ya bir iki gün içinde girecek dedi, sonra küçük bir kısmını alabilir dedi, sonra da yarım ağızla Kiev'e girme dedi Putin'e. Ayrıca Amerika'nın ve NATO'nun savaşa doğrudan katılmayacağı deklare edildi. Aslında "Kiev'e girme" sözü bir tahrik söylemiydi ve bununla Rusya tuzağa çekildi. Amerikalı uzmanlar tarafından çok iyi eğitilmiş Ukrayna özel birlikleri çok iyi bir savunmayla Ruslar'ı Kiev'e sokmamayı başardılar ve kayda değerk kayıp verdirdiler.

Beş bin kelimelik konuşmasını yaptığı canlı yayınlanan toplantıda Putin'in tek azarladığı kişi istihbarat başkanı idi, ki bu da aslında doğru istihbaratla bilgilendirilmesine rağmen Putin'in yolundan dönmek istemediği ve hazır Belarus'ta konuşlanmış kuvvetlerini de kullanarak Kiev'i kuşatıp en azından yönetimi değıştirebileceği hayaliyle hareket ettiği anlaşılıyor. Kendisinin istihbaratçı kökenli olmasına karşın istihbarata itibar etmemesi anlaşılır gibi değıl.

Fizikte momentum, kütle ile hızın çarpımı ile verilir ve çarpışmalarda yıkıcı olan momentum, sonuç belirleyici öneme sahiptir. Aslında Rusya, alışlagelmiş hızla yakıp yıkmaya taktiği yerine yavaş hareket etmeyi seçmiş, bu yüzden de asker sayısını gerekenin çok üzerinde tutmuştu. Zira “Ukrayna diye bir ülke yok, burada yaşayanlar da bizim gibi Slav ırkına mensup bir halktır” söylemi ile sivilleri hedef almayacaklarını, onların ülke sınırları dışına çıkarılmalarının sağlanmasına fırsat vereceklerini ilan ettiler. Yani öyle yakıp yıkmak olmazdı. Ancak bu, lojistik açıdan Rus ordusunu zora soktu. Bir başka cephede de Rusya’nın hevesi kursağında kaldı. Odessa’yı almak niyetinde olan Rusya’nın Karadeniz’deki en görkemli amiral gemisi Moskva, Amerikan uydularından yapılan konum bilgilendirmesi sayesinde batırılmış ve böylece Odessa’ya ilişmemesi mesajı verilmiş oldu.

Öyle anlaşılıyor ki, Ruslar mümkün olduğu kadar çok alan kazanmaya çalışıyorlar, ki Putin zayıf ne olursa olsun işgali önemsiyor, buna karşın Ukraynalılar zayıf vermemeye çalışıyorlar ve alan kaybetmeler de sonradan geri almayı deniyorlar. Zaten yabancı topraklarda, isteksiz ve zayıf lojistik olanaklarla bunalmış, köhne tank ve demode silahlara sahip Rus askerleri karşısında, vatan savunması yapan motivasyonu yüksek, elindeki modern silah ve mühimmatı şuursuzca sarf etmekten çekinmeyen, batının desteğini arkasında hisseden Ukrayna askerleri sonuçta daha verimli oluyor. Ama savaş bu, yarın ne olacağı hiç belli olmaz. Ve şurası gerçek ki burada nükleer savaş çıkmaz, yani Avrupa sınırları içinde, yani Rusya ile NATO arasında. Ancak aynı ifadeyi güneydoğu Asya için sarf etmek maalesef mümkün olmayabilir.

Putin’le son yüz yüze görüşmelerinde Biden’ın sonuna kadar Ukrayna’nın tarafında olduklarını, ancak Amerika ve NATO olarak savaşa girmeyeceklerini söylediği, bu arada Putin’e nükleer silah kullanmamasını tembih/tavsiye ettiği tahmin edilebilir. Putin de belki yanıt vermemiş, belki de gizli kalmak koşuluyla söz vermiş olabilir. Yani Ukrayna’ya ağır silah ve mühimmatların akması üzerine ve Rusya’nın asker ve teçhizat kayıpları karşısında Putin’in nükleer silah sistemlerinin alarma geçirilmesi talimatının, bir blöf olduğunu Amerika biliyor, İngiltere seziyor, diğer Avrupa devletleri ise blöfü yutuyorlar. Nitekim, hiçbir Rus tehdidi olmamasına rağmen Finlandiya ve İsveç NATO’ya başvurmak istiyor. Amerika Türkiye’nin veto edeceğinden emin olduğu için bu başvuruları destekliyor görünüyor. İngiltere blöfü görerek NATO’ya alınmasalar bile onlara koruma garantisi sunuyor. Belki de böyle bir riske girmesinin sonucu oluşan baskı ile, Boris Johnson istifa etmek zorunda kaldı.

Nükleer Savaş Riski

Nükleer silahların sınırlandırılması anlaşmaları uzun seneler sürdü. Bir noktada fizikçiler şöyle bir öneride bulundular: dünya liderlerini bir araya getirip çıplak gözle, tabiki güvenli bir mesafeden, atom bombası patlamasını izletelim. Sinemada filmini seyretmekten çok farklı olduğunu görüp ona göre karar alsınlar istendi. Bu gerçekleştirildi mi bilmiyorum. Ama anlaşma imzalandı. Daha sonra artık nükleer savaş tehdidinin kalmadığı genel kabul gördü. Zira düğmeye ilk basan olmayacakları sözünü verdiler. Ancak Sovyetler Birliği dağılmadan hemen önceki restleşmelerde Rusya’nın Avrupa’ya binlerce tankla saldırması tehdidine karşı Ronald Reagan, hiç bakmam düğmeye basarım dedi. Varşova paktı dağıldıktan sonra Ukrayna’daki nükleer silahlar Rusya’ya nakledildi. Sanıyorum Kazakistan’dakiler de öyle. Böylece dengenin korunması sürdürülebildi. İki büyük nükleer güç olan Amerika ve Rusya arasında nükleer savaş

olmayacağı kesinleşince fizikçiler, bu nükleer silahların hiç olmazsa bir kısmının uzayda konuşlandırılıp dünyaya çarpması muhtemel olan gök cisimlerini vurarak yön değiştirmelerini sağlamak için kullanılmasını önerdiler.

Bu arada her iki ülkedeki beşer binden fazla nükleer başlıklı füzelerin önemli bir kesiminin (eskimişlikten, bakımsızlıktan, vs) kullanıma uygun olmama ihtimali nedeniyle ve Çin'in anlaşma dışında olduğu için modern teknoloji kullanarak nükleer silah sayısını artırmakta olması sebebiyle, Rusya vakti geldiğinde anlaşmayı uzatmamayı teklif etse de Amerika önce kabul etmedi. Ancak Trump başkan olunca sadece nükleer anlaşmalardan çıkmadı, iklim anlaşmasından da çıktı. Bu ise akıllara üçüncü dünya savaşı değilse bile dünya çapında yöresel savaşlara hazırlanma izlenimi veriyordu. Zaten Trump ilk günden sağa sola sataşmaya başlamış, devlet adamlığından ziyade iş adamı niteliğinden sıyrılamamış olması nedeniyle olsa gerek, kendisini uyaran danışmanlarını birer birer kovmuş, Ortadoğu ve özellikle Suriye konusunda Pentagon'un hazırladığı yol haritasını göz ardı edip, kestirmeden sonuca gitmeye yönelik kararlar almıştı. Örneğin, Suriye'den çıkacağını beyan etmiş, ancak hemen akabinde Pentagon'un Suriye'den Amerikan askerinin çekilmeyeceği açıklaması gelmişti. İran'a zamansız saldırma niyetinin ortaya çıkması üzerine Demokrat Nancy Pelosi'nin önerisiyle Cumhuriyetçi hükümet yetkililerince "bazı" başkanlık yetkileri Trump'ın elinden alınmıştı. Buna karşın, yeni başkan Joe Biden'ın Amerikan yerleşik nizamının planlarına uygun olarak hareket ettiği görüntüsü hâkim diyebiliriz.

3 Ocak 2022 tarihli Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi üyesi beş devlet başkanı imzasıyla yayınlanan bildiriye göre nükleer yayılmama, nükleer silahsızlanma ve nükleer silahların denetimi anlaşmalarına uymaya devam edileceği ve nükleer silahların yayılmasının önlenmesi (azaltılması) ve son hedef olarak da nükleer silahsız bir dünya amaçlanmaktadır. Güvenlik Konseyi üyelerini oluşturan Çin, Rusya, Fransa, Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı ve Amerika Birleşik Devletleri dışında nükleer silah sahibi ülkeler Hindistan, Pakistan, Kuzey Kore, İsrail ve İran olarak yer almaktadır. İsrail nükleer silaha sahip olduğu ya da olmadığı hakkında bilgi vermemekte, İran ise henüz atom bombası yaptığını beyan etmiş değil. Kuzey Kore ve İran'ın Amerika'nın hedefinde olduğu ve onların nükleer silaha davranmalarını beklediği bir gerçek. Pakistan'ın istikrarsızlığının nasıl sonuçlanacağı belli olmamakla beraber Belucistan ve Peştun bölgelerinin Pakistan'dan ayrılması söz konusu olabilir. Hindistan'ın ise hem Pakistan ile hem de özellikle Çin ile her an savaşa dönüşebilecek sınır sorunları süregelmektedir.

Nükleer silah sahibi olmak ne kadar caydırıcı olsa da uzun süren istikrarsızlık sebebi olmaktadır. Bu arada Saudi Arabistan eski Dışişleri Bakanı Adel al-Jubeir ile özellikle nükleer silahsızlanma anlaşmasına imza atmış bir ülke olan Türkiye'nin, eski Maliye ve Hazine bakanı Berat Albayrak'ın düşüncesizce yaptığı "atom bombası yapacağız" açıklamalarının hiçbir caydırıcılığı olmayacağı gibi ülkelere ne büyük zarar vereceğini tahmin etmek hiç de zor değil.

Buç'a'daki sivil katliamı görüntüleri gerçek mi, mizansen mi?

Bu konuda Ukrayna'nın masum olduğu söylenemez. Zira o görüntülerin Ukrayna'lılar tarafından oluşturulduğu apaçık. Bir defa cesetler eşit aralıklarla yerleştirilmiş, sanki sivil halk, resmi geçit yapan Rus askerlerini uğurlamak amacıyla öğretmenlerinin gözetiminde el sallamak için yol kenarında dizilmiş öğrenciler gibi durmuşlar, Ruslar da onları vururken hiçbir

kaçmaya teşebbüs etmemiş. Elleri kolları bağlı olan bir iki işkence görmüş olduğu belli olan cesetlerin Rusya yanlısı vatan haini oldukları anlaşılıyor. Rus askerleri işkence yapacak olsa askere yapar, sivile değil. Daha sonra bir Ukraynalının çektiği fotoğraflar medyada yer aldı. İlk fotoğrafta sadece duvar kenarında (Rusların vurduğu belli) bir bisikletli ile kaldırımında yatan bir sivil vardı. Daha sonraki fotoğraflarda ise sayı her fotoğrafta sağa doğru artarak devam ediyordu. Fotoğrafların, arkasından çekildiği iddia edilen küçük bir pencere, bir odanın tavanına yakın olup bir sandalye ya da merdiven olmadan yolu görmek olanaksız, ki görünürde pencere önünde merdiven de sandalye de yoktu. Camların oldukça kirli, fotoğrafların ise çok net olduğu dikkati çekmekteydi. Ardarda çekilen fotoğraflar arasında ölü sayısı değişirken hiç mi öldürenler kadraja girmedi. Girmedi, çünkü o cesetler Ukrayna'lılar tarafından toplu mezarlardan getirilip yerleştirildi.

Bir başka olay ülkemizden

Mizansen deyince ülkemizde meydana gelen bir olay aklıma takıldı. Hareketli bir olay cereyan ediyor, kameramanın da hareketli olmasını beklersiniz. Ama kamera sabit, olay boyunca hiç yerinden oynamıyor. Kadrajda kasklı genç bir polis memuru, onun karşısında iki kadın, biri DBP Milletvekili Salihe Aydeniz, aralarında bir metre kadar boşluk var. Boşluğun bir tarafında bir polis, sırtı kameraya dönük, arada başını çevirip sağındaki genç polise bakıyor, sanki bir işaret bekliyor. Boşluğun diğer tarafında yönetmen olduğu anlaşılan bir sivil polis, yüzü kameraya dönük, bir şeyler söylüyor. Genç polis kask camını (vizör) kaldırarak işaretini veriyor, arkası dönük olan polis genç polisin vizörünü indiriyor, "motor" ya da "action" başlıyor. Kamera çekimde. Genç polisin tekrar vizörünü kaldırmasıyla Salihe Aydeniz yumruğuyla hafifçe genç polisin yüzüne dokunuyor. Normalde erkek olsun kadın olsun hiçbir polis memuru Osmanlı tokatı bile yese belli etmez, ama bu temiz yüzlü genç polis memuru yüzünü tutuyor. Sivil polis hemen arkasını dönüp kadın polislere alın bunları demeye kalmadan Salihe Aydeniz ve arkadaşı en ufak bir itirazda dahi bulunmadan ya da itiş kakış yapmadan geriye dönüp kadın polislerin yanına gidiyorlar. The End.

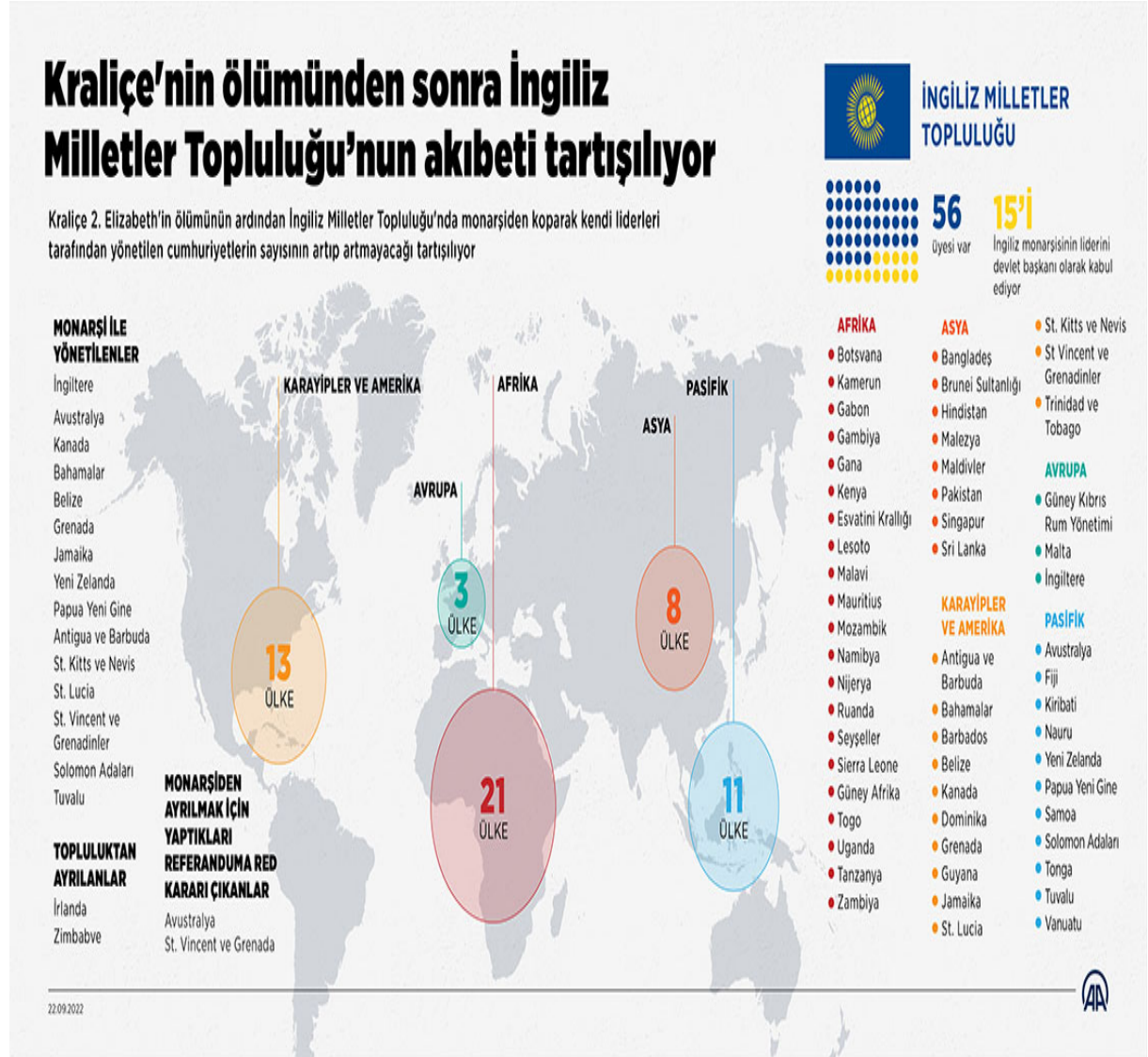
Tabi yanılmış olabilirim. Senaryo tamamen benim hayal ürünü olabilir. Doğrusu kompto teorici olarak damgalanmak istemem, ama aptal yerine konmak da kimsenin hoşuna gitmez hani. Aklıma şöyle sorular geliyor. Eğer Salihe Aydeniz DBP'nin meclisteki tek milletvekili ise ve milletvekilliği düşerse ve ardından HDP kapatılırsa, HDP'li milletvekillerinin DBP'ye geçmesi projesi yatar mı? Dolayısıyla hem HDP hem de DBP seçim pusulasından düşerler mi? Son günlerde HDP eş başkanı Mithat Sancar'ın "HDP'nin PKK ile ilişkisi yoktur" açıklamasının, bu olayın akabinde sarf edilmiş olması, partisinin kapatılma gerekçesinin ortadan kaldırılması için atılmış bir adım olabilir mi? Meclis iç tüzüğünü bilmediğim (ve merak da etmediğim) için aklıma gelen bu senaryonun olabirliğini de pek kestiremiyorum. Hiçbir iddiada bulunmak istemiyorum, sadece kendi kendime soruyorum.

Bu arada demokrasi ile idare edilen bir ülkede her partinin her etnik gruba açık olduğu normal iken, sadece bir etnik kökeni temsil eden bir partinin ayrılıkçı görüntü vererek mecliste bulunması garipten de öte özürülü demokrasi fotoğrafı vermektedir. Önemli olan hangi kesimden olursa olsun tüm vatandaşların seçimlerde temsil edilmesidir. Olmayacak duaya âmin demek gibi olsa da en doğru hareket, HDP'nin kendisini fesh edip PKK ile doğrudan bağı

olmayan üyelerinin kabul görecekları diğer partilere dağılarak demokrasiyi onurlandırması olacaktır. Gülmek serbest.

Sığınmacı sorunu ve Nas

Nas deyip ekonominin bilimsel kuramlarına aykırı olarak yapılan hamleler sonucunda enflasyonun öngörülenin daha çok üzerine tırmanmasına yol açıldı. Bu yüzden de fiyatlar tavan yapınca vatandaşın alım gücü korkunç boyutlarda küçüldü. Buna karşılık dolar bazında eski seviyesine gelmemekle beraber, çalışanlara ve emeklilere yapılan ücret artışları ile durumu düzeltmeye çalışılırsa da bu özellikle az gelirli için kesinlikle yeterli olmadı. Bu sonucun gerçekleşeceğini kestirmemek, öngörmek kanımca olanaksızdır. O halde bu bilerek mi yapıldı sorusu akla gelmekte ve buna yanıt bulmak gerekiyor. Aklıma gelen bir olasılık, hayat pahalılığı oluşturarak sığınmacılar için yaşamı zorlaştırmak ve ölkelerine dönmelerinin daha avantajlı olmasını sağlamak olabilir. Sınır ötesinde inşa edilen yaşam merkezlerinin tamamlanmasıyla yaklaşık bir milyon sığınmacının kendi isteğiyle dönmelerinin sağlanması, iktidar adına seçim propagandası açısından çok yararlı olacaktır. Bekleyip göreceğiz.



Rusya'nın kısmi seferberlik ilanı gözleri savaş alanına çevirdi

Ukrayna ordusu Harkiv bölgesinde 300'den fazla yerleşim biriminin kontrolünü geri aldı

Harkiv'in yanı sıra Donetsk ve Herson bölgesinde Ukrayna ve Rus güçleri arasında yoğun çatışmalar yaşanıyor

Bahmut'un savunmasının bölgedeki **Slavyansk, Kramatorsk gibi şehirlerin de kontrolü için önemli olduğu** belirtiliyor

- Çatışmaların yoğun yaşandığı bölgeler
- Rusya'nın ele geçirdiği alanlar
- Ayrılıkçıların kontrolündeki bölgeler
- Ukrayna'nın kontrolünü yeniden sağladığı alanlar

23.09.2022



<https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/29954>

Avrupa İslamofobi Raporu, İslam karşıtlığının kurumsallaşma tehlikesine dikkati çekiyor

Avrupa İslamofobi Raporu,
Avusturya, Fransa gibi ülkelerin
yürürlüğe soktuğu düzenlemelerle
İslamofobinin kurumsallaşmasına
yol açtığına dikkati çekiyor



İSLAMOFOBİ

FİNLANDIYA
2021'de 852 nefret
suçu işlendi.
Vakaların %85'i etnik
kökene dayalı ırkçılık,
yaklaşık %13'ü din ve
inanç farklılığı
nedeniyle meydana
geldi

İNGİLTERE
Nefret suçları 2021'de
%9 arttı

İSVİÇRE
Halkın %12'si
Müslümanlara karşı
düşmanca tavırlar
sergilerken, %34'ü ise
kişiye yaklaşımlara
inanma eğiliminde

İSPANYA
Son 5 yılda ırkçı
saldırıların %41 artış
görüldü

İSVEÇ
2017-21 arasında 996
İslam karşıtı eylem
kayıtlara geçti
Sağlık sektörü ve
eğitimde çocukların
%20'si ayrımcılığa
maruz kaldı

BELÇİKA
Kadınlar %89'la
İslam karşıtı ırkçı
saldırıların en çok
etkilenecek grup oldu

ALMANYA
732 İslam karşıtı ırkçı
eylem kayıtlara geçti.
Ülkede 54 cami ve 43
kişi fiziki saldırıların
hedefi oldu

FRANSA
213 Müslüman karşıtı
eylem rapor edildi
109'u Müslümanlara ait
cami, dernek ve
mezarlıkları hedef aldı

AVUSTURYA
1061 İslam karşıtı
ırkçı eylem
geçekleştirdi
%68'e büyük
çoğunluğu dijital
platformlarda
meydana geldi

YUNANISTAN
2021'de 14
İslamofobi vakası
kaydedildi



<https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/29919>

Dünyada 2050'de Alzheimer hastası sayısı 139 MİLYONA ÇIKABİLİR

Dünya geneli Alzheimer hastası sayısı

55 MİLYON

Alzheimer hastası sayısının, 2050'de **139 milyona** çıkacağı tahmin ediliyor

**Dünyada
7. ölüm nedeni**

Dünyada Alzheimer hastalığı hakkında farkındalık oluşturmak ve bununla mücadele edenlere destek olmak amacıyla her yıl 21 Eylül "Dünya Alzheimer Günü" olarak kutlanıyor



Alzheimer'a yakalananların **%60'dan fazlası** düşük ve orta gelirli ülkelerde

Alzheimerlı hasta sayısına her yıl **10 milyon yeni vaka** ekleniyor



Tedavi ve bakım

Mevcut bir tedavi yöntemi bulunmuyor



Beyin hücrelerinin zamanla ölümüne bağlı olarak hafıza kaybı, bunama ve genel anlamda **bilişsel fonksiyonların** azalması olarak biliniyor

Demansın (bunama) en yaygın türü olarak nitelendiriliyor

İlk kez **1906'da** Alman psikiyatrist ve patolojist **Alois Alzheimer** tarafından tanımlandı

Bunama riskinin azaltılması için tavsiyeler



Düzenli egzersiz



Sağlıklı beslenme



Kilo kontrolü



Sigara ve alkol kullanımından kaçınma



Tansiyon, kolesterol ve kan şekeri seviyelerini koruma



Cumhuriyet'in 100. yılında savunma sanayisinden gövde gösterisi

Türkiye'nin savunma ve havacılıkta son yıllarda ortaya koyduğu gelişim Cumhuriyet'in 100'üncü yılında zirveye çıkacak

**MİLLİ MUHARİP
UÇAK**
18 Mart 2023'te
motor çalıştırarak
hangardan çıkacak



**MUHARİP İNSANSIZ
UÇAK SİSTEMİ
BAYRAKTAR
KIZILELMA**



2023'ün ilk aylarında
uçuş yapması
hedefleniyor

HÜRJET
18 Mart
2023'te ilk
uçuşunu
yapacak



**GÖKBAY
HELİKOPTERİ**
İlk teslimatı
yapılacak



ATAK-2
İlk uçuşu
yapılacak



**BAYRAKTAR
TB3 SİHA**
2023'ün ilk
yarısında
gökyüzü ile
buluşacak



**TS1400 TURBOŞAFT
MOTORU**
Gökbey helikopteriyle insanlı
uçuş gerçekleştirebilecek

**KARA
ARAÇLARI**



ZAHA
Türk Silahlı
Kuvvetlerinin zırhlı
araçlarına sınıfının
en iyileri eklenecek



**YENİ İNSANLI VE
İNSANSIZ KARA
ARAÇLARI**

Türk savunma sanayisi
bünyesinde geliştirilen
yeni insanlı ve insansız
kara araçları da ilk kez
envantere katılacak



**PARS IV 6X6 ÖZEL
OPERASYONLAR
ARACI**
Envantere girmeye
gün sayıyor



ALTAY
İlk Altay tankı
üretilecek



**ÇOK MAKSATLI
AMFİBİ GEMİ
TCG ANADOLU**
Türkiye'nin en
büyük savaş
gemisi olacak



**PIRİREİS
DENİZALTISI**
Yeni tip denizaltı
projesinin ilk ürünü

20.09.2022



<https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/29887>

KIRŞEHİR'DEN DÜNYAYA YAYILAN MEDENİYET HAREKETİ

Ahilik

Türklerin insanlığa sunduğu özgün bir medeniyet hareketi olarak yüzyıllar önce Anadolu'dan dünyaya yayılan Ahilik, İslam'ın engin ve evrensel prensiplerini topluma farklı bir pencereden sunuyor



Ahilik teşkilatı, **Ahi Evran-ı Veli tarafından 1200'lü** yıllarda kuruldu

Anadolu'ya göç eden Türkmenlerin, tekke ve zaviyelerde iyi bir **Müslüman ve vasıflı bir meslek sahibi üretici** haline getirilmesine katkı yaptı

Esnaf arasındaki **mesleki ve dini dayanışma, 740 emredici** kuralla şekillendirildi

Esnaf, kazançlarının bir kısmını yardım sandıklarında biriktirip, **ihtiyacı olanlara harcadı**

Ahilik geleneğinin etkileri **Balkanlar'dan Orta Asya'ya, Orta Doğu'dan Afrika'ya** kadar çeşitli yerlerde görülüyor

Ahi Evran-ı Veli (Mahmud bin Ahmed el-Hoyi), 1171 yılında İran'ın Hoy kasabasında dünyaya geldi

Bağdat'ta fütüvvet teşkilatına katıldı

13. yüzyıl başlarında Muhyiddin Arabi ve hocası ile Anadolu'ya geldi

Anadolu esnaf ve sanatkarlarının teşkilatlandırılması için çalıştı

Kayseri'de deri işleme atölyesi (debbağ) kurdu

Moğol istilasına karşı Kayseri'yi savunan Ahileri teşkilatlandırdı

1206 yılında Kırşehir'e geldi

Moğollara karşı mücadeleye ederken 1261'de 93 yaşında şehit düştüğüne inanılıyor



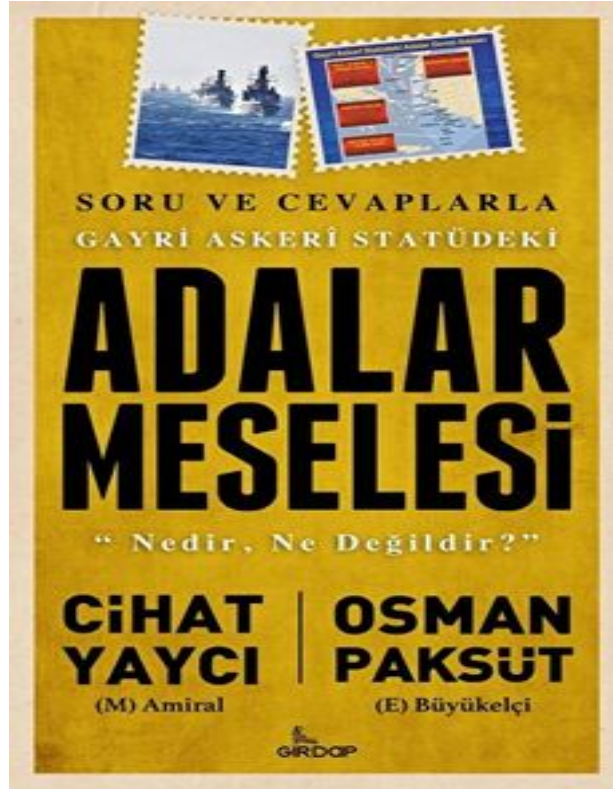
Ahi Evran-ı Veli

13.09.2022



<https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/29795>

Kitap Tavsiyesi



Yunan egemenliğindeki Adalar (Ege) Denizi'nin gayri askerî statüsü, Lozan ve Paris Barış Antlaşmaları ile nihaî olarak belirlendikten sonra, 1960'ların ilk yarısına kadar uyuşmazlık konusu olmamışken bu tarihten itibaren uluslararası hukuku bir kenara bırakan Yunanistan, bununla da yetinmeyip gayri meşru faaliyetlerine NATO'yu alet etmeye çalışmıştır.

Başlangıçta, Yunanistan'ın gizlice yürüttüğü askerîleştirme faaliyetleri, Türkiye'nin haklı tepkileri sonunda açığa çıkmış fakat bundan sonra Yunanistan gayri meşru faaliyetlerini açıkça sürdürmeye başlamıştır.

Türkiye'nin güvenliğini çok yakından tehdit eden Yunanistan'ın bu pervasız, hukuk tanımaz faaliyetlerinin aslında ne olduğunun hem tarihî hem de hukuki düzlemde çok iyi irdelenmesi gerekmektedir.

“Gayri Askeri Statüdeki Adalar Sorunu Nedir? Ne Değildir?”, yıllardır süren Adalar (Ege) Denizi'nin kilit sorununu, soru ve cevaplarla çok yönlü bir bakış açısıyla irdelemektedir.